

การสอนกลุ่มย่อย (Small group teaching)

เชิดศักดิ์ ไอรณรัตน์

การสอนกลุ่มย่อย (small group teaching) เป็นรูปแบบการสอนที่มีการใช้กันมากในคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คำถามที่อาจารย์แพทย์จำนวนไม่น้อยมักยกขึ้นมาอภิปรายกันเป็นประจำเมื่อมีการพูดถึงการสอนกลุ่มย่อยคือ จำนวนนักเรียนมากน้อยเพียงใดที่จะจัดว่าเป็นกลุ่มย่อย อันที่จริงแล้วจำนวนนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มย่อยนั้นไม่ใช่ปัจจัยหลักในการที่จะบอกว่าการเรียนการสอนนั้นเป็นแบบกลุ่มย่อยหรือไม่ หากแต่อยู่ที่ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักเรียน ลักษณะสำคัญของการเรียนกลุ่มย่อยนั้นคือการที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มและกับอาจารย์ผู้สอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน (เช่น เพื่อวินิจฉัยและวางแผนการรักษาผู้ป่วยรายหนึ่ง เพื่อกำหนดแนวทางในการให้สารน้ำและเกลือแร่ในผู้ป่วย เป็นต้น) หากในกลุ่มย่อยนั้นมีนักเรียนจำนวนมากแต่ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนอย่างต่อเนื่อง ก็จัดเป็นการเรียนกลุ่มย่อย ในทางตรงข้ามหากในการเรียนมีนักเรียนเพียง 3 – 4 คนแต่อาจารย์เป็นผู้พูดบรรยายเนื้อหาตลอดเวลาโดยนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมอภิปราย หรือแสดงความคิดเห็นใดๆ เลย ก็จัดเป็นการเรียนแบบบรรยาย (lecture)

ข้อดีของการเรียนแบบกลุ่มย่อย

- ทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับทักษะการเรียนแบบผู้ใหญ่ ซึ่งต้องมีการคิดวิเคราะห์ปัญหา และหาทางแก้ไขปัญหด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะการเรียนที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้อย่างมากเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว
- กระตุ้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนของตนเอง ไม่ใช่รอแต่จะให้อาจารย์คอยป้อนความรู้ให้
- ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจในเนื้อหา มีการอภิปรายกันในกลุ่มนักเรียนเพื่อแก้ไขความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เข้าใจสิ่งที่เรียนอย่างถ่องแท้ไม่ใช่เพียงท่องจำ
- พัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหา (problem-solving skills), ทักษะการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น (communication skills), และทักษะการนำเสนอข้อมูล (presentation skills)
- นักเรียนได้เรียนรู้โดยไม่เบื่อหน่าย มีสิ่งกระตุ้นให้คิดตลอดเวลา ไม่ง่วง ไม่หลับ
- นักเรียนได้รับรู้ถึงความแตกต่างทางความคิดในการวิเคราะห์และแก้ไขปัญห ฝึกให้นักเรียนยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น และกล้าแสดงออกซึ่งความเห็นของตนเองอย่างเหมาะสม

บทบาทของอาจารย์ในการสอนกลุ่มย่อย

การสอนกลุ่มย่อยสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การจัดสัมมนาหรืออภิปรายกันในหัวข้อที่กำหนด การจัดกรณีศึกษาของผู้ป่วยให้นักเรียนวินิจฉัยและวางแผนการรักษา การไปศึกษาผู้ป่วยหรือการทำงานบนหอผู้ป่วย เป็นต้น บทบาทของอาจารย์ในการสอนแต่ละรูปแบบก็แตกต่างกันไป ในบางรูปแบบการสอน อาจารย์จะเป็นผู้ดำเนินการนำเสนอข้อมูล และคอยสอดแทรกคำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิด เป็นระยะๆ แต่ในการสอนบางรูปแบบ อาจารย์จะทำตัวเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ให้นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการอภิปราย แล้วคอยสอดแทรกคำถาม หรือประเด็นที่มีความสำคัญให้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ไม่ว่าจะใช้รูปแบบใด บทบาทของอาจารย์ในการสอนกลุ่มย่อยนั้น เน้นว่าไม่ใช่การบอกเล่า หรือบรรยายเนื้อหาให้นักเรียนฟัง หากแต่เป็นการกระตุ้นให้เกิดการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในกลุ่มนักเรียน ซึ่งสิ่งที่อาจารย์ผู้ควบคุมกลุ่มย่อยต้องคำนึงถึงเสมอได้แก่

- ชี้แนะให้นักเรียนได้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเรียนกลุ่มย่อย เพื่อให้การอภิปรายไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง หรือหลงประเด็น
- คอยควบคุมให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างเท่าเทียมกัน
- กระตุ้นให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบ
- คอยสรุปเนื้อหาสำคัญให้นักเรียนฟังเป็นระยะๆ
- คอยควบคุมเวลา เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ โดยไม่เลยเวลาไปรบกวนการเรียนการสอนในชั่วโมงถัดไป

บทบาทของนักเรียน

ในการเรียนกลุ่มย่อยนั้นนักเรียนเป็นส่วนสำคัญที่สุด การเรียนกลุ่มย่อยจะประสบผลสำเร็จได้ นักเรียนต้องมีความเข้าใจว่าเขาจะต้องมีความกระตือรือร้น และรับผิดชอบในการดำเนินการอภิปราย โดยนักเรียนต้องมีการเตรียมตัวมาก่อนเข้าเรียน โดยการอ่านหนังสือมาก่อนเข้าเรียน ทำการบ้านต่างๆที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วน แสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสม

การประเมินผล

ในการประเมินผลการเรียนแบบกลุ่มย่อยนั้นให้อาจารย์เริ่มต้นจากการระบุให้ชัดเจนก่อนว่าจะประเมินความสามารถของนักศึกษาในด้านใดบ้าง โดยทั่วไปพิจารณาแยกออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ (1.) การบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียน (product), และ (2.) กระบวนการทำงานของกลุ่ม (process) ซึ่งการประเมินทั้ง 2 ส่วนนี้สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น

- ให้นักเรียนรายงานผลการประเมินโดยตนเอง (student self-report) โดยอาจารย์ให้แบบฟอร์มประเมินผลแก่นักเรียน
- ใช้การสังเกตการณ์โดยอาจารย์ผู้ควบคุมกลุ่มย่อยด้วยตนเอง
- ให้นักศึกษาที่สาม ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกทำการสังเกตการณ์แล้วให้คะแนน